

Kurators roll vid Parkinsons sjukdom i komplikationsfasen

1

Föreläsningen – en översikt

- Vad är sig likt?
- Vad är nytt då en person med PD träder in i komplikationsfas?
- Sammanfattande råd.

2

Mycket är sig likt

- Fortsatt fokus på samspelet psykisk hälsa – social situation (interpersonella utmaningar, utmaningar i att i större grad vara beroende av andra, myndighetskontakter, ekonomi m.m).
- Psykosocial kartläggning, stödsamtal, motiverande samtal, social rådgivning samt anhörigstöd.

3

Vad är då nytt?

- Ökat fokus på existentiella samtal – ökad suicidrisk och tankar om aktiv dödshjälp.
- Nya myndighetskontakter (sjukersättning, närståendepenning m.m.).
- Ökad belastning för anhöriga – sorg och ökad börda (relationella besvär).

4

Existentiella samtal Existentiell hälsa

"Existentiell hälsa kan beskrivas som förmågan att tro på, ta vara på, förhålla sig till och känna mening med livet. Det kan inbegripa dimensioner av inre lugn och tillit. Det är en viktig del av varje persons möjlighet att förhålla sig till sin omgivning och uppleva välbefinnande, inte minst psykiskt." ¹

1. Regeringen 2024.

5

Existentiella samtal

- Tankar om döden 'tränger sig på' i större utsträckning.
- Vad tänker patienten (och anhöriga) om död? Eftertiv? Ångest? Lugn?
- Har patienten (och/eller anhöriga) en 'tro' (kristendom, islam osv.)?
  - Oavsett kan trossamfund (Svenska kyrkan m.fl.) vara en tillgång. ²
- Observant på (om man har en sådan) egen tro;
  - + patient kan bli validerad och känna sig förstådd kring vad tron innebär för en.
  - - patienten kan "upptäcka" att man själv har en tro, vilket kan hämma kritiska frågor och tankar patienten har om sin tro.

2. Dolcos F, Hohl K, Hu Y, Dolcos S 2021.

6

Existentiella samtal Aktiv dödshjälp

- Inte en uppmaning om stötta en dödsönskan – utan om att validera den.
- Att själv ha funderat igenom vad frågan väcker för tankar och känslor hos en – en fråga från patienten som inte ska ignoreras.
- Lästips - 'Hur vill du dö?' av P C Jersild. (Författare som är förespråkare för eutanasi och läkarassisterat självmord).

7

Myndighetskontakter

- **Sjukersättning**
  - Ekonomiskt stöd som kan ansökas om ifall man har en sjukdom eller funktionsnedsättning som gör att man aldrig kommer kunna arbeta heltid igen.
  - Kallades tidigare 'sjukpension'.
  - Handläggs av Försäkringskassan.
- **Närståendepenning**
  - Ekonomiskt stöd som kan ansökas om ifall man behöver avstå från att arbeta för att stödja en närstående som har ett livshotande hälsotillstånd.
  - Handläggs av Försäkringskassan.

8

Myndighetskontakter forts.

- **Fullmakter**
  - Exv. framtidsfullmakt (utfärdas för framtida behov av att eventuellt behöva bli företräd) och bankfullmakt.
  - Den som utfärdar fullmakten (fullmaktsgivaren) behöver vara vid sina sinnens fulla bruk för att utfärda en fullmakt.
- **God man och förvaltare**
  - Kan anordnas av tingsrätten ifall en person inte är förmögen att på egen hand företräda sig själv.
  - God man eller förvaltare kan ansvara för att 1) förvalta egendom, 2) bevaka rätt samt 3) sörja för person.
- **Personlig assistans**
  - Stöd för personer med omfattande funktionsnedsättningar, i syfte att hen ska kunna vara delaktig i samhället och kunna leva ett självständigt liv.
  - Handläggs av aktuellt kommun eller Försäkringskassan beroende på antalet timmar assistans som söks.
  - En insats som ej kan beviljas någon som är över 66 år (ändras till 67 år, 2026).

9

Anhörigas roll

- Vilka möjligheter till anhörigstöd finns på er(a) klinik(er)?
- I vilken mån involveras anhöriga vid samtal om svåra besked?
  - Exv. då patients PD bedöms ha progredierat till komplikationsfas.
- Informera patient om tillgängligt anhörigstöd;
  - Anhörigstöd i kommunen (lagstadgad skyldighet för samtliga kommuner).
  - Patientförbund (som också erbjuder anhörigstöd); exempelvis Parkinsonförbundet och Neuroförbundet.
  - Anhörigas riksförbund, och deras telefonlinje.

10

Anhörigas roll - några observandum

- En i vårt samhälle utveckling mot ökad;
  - *Responsibilisering* (ett individuellt ansvar för något som tidigare legat på andra aktörer, framför allt välfärdsstaten).
  - *Refamilisering* (ett större beroende av familjen på grund av minskad tillgång till formell omsorg och välfärd).³
- Att ge en närstående stöd kan, och brukar, ge en känsla av syfte och mening. MEN ju mer intensivt vårdandet blir desto mer påverkar det den anhöriges psykiska och fysiska hälsa (inte minst för äldre anhöriga).⁴

3. Aiftberg, Åsa (2022).

4. *Äldre i centrum: tidskrift för aktuell äldreforskning*. (2024)

11

Sammanfattande råd

- Ge patienter och anhöriga utrymme att samtal om existentiella frågor (eftertliv, dödshjälp, suicid m.m.).
- Ha nära samarbete med klinikkens kurator för att säkerställa att patient och anhöriga tar del av det stöd samhället erbjuder.
- Fundera över vilka möjligheter er klinik har att erbjuda anhörigstöd. Om detta inte kan ges, informera om anhörigstöd som samhället erbjuder.

12

Referenser

- Alftberg, Åsa (2022). Refamilisering och responsabilisering [Elektronisk resurs] Moraliska förväntningar på anhörigskap. *Perspektiv på utsatthet och problem under åldrandet*. 190-202
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-56676>.

- Dolcos F, Hohl K, Hu Y, Dolcos S. Religiosity and Resilience: Cognitive Reappraisal and Coping Self-Efficacy Mediate the Link between Religious Coping and Well-Being. *J Relig Health*. 2021 Aug;60(4):2892-2905. doi: 10.1007/s10943-020-01160-y. Epub 2021 Jan 7. PMID: 33415601; PMCID: PMC7790337.

- Regeringen (2024). <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/04/uppdrag-for-att-utveckla-arbetet-med-existentiell-halsa-i-folkhalsopolitiken/#:~:text=Existentiell%20h%C3%A4lsa%20kan%20beskrivas%20som,uppleva%20v%C3%A4lbefinnande%20inte%20minst%20psykiatrik>.

- *Äldre i centrum: tidskrift för aktuell äldreforskning*. (2024), #2 / 2024 Konferens NKG 2024. Stockholm: Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum.

